Juglandaceae w interglacialnym profilu z Suszna nad Bugiem

Juglandaceae in the interglacial deposits of Suszno

(Doniesienie tymczasowe)

A. STACHURSKA

W osadach starszego interglacjału z Suszna nad Bugiem występują ziarna pyłku trzech rodzajów rodziny *Juglandaceae*: *Juglans*, *Carya*, i *Pterocarya*. Wszystkie te trzy rodzaje podawane już były z innych stanowisk interglacjału wielkiego w Polsce: z Gościęcina (A. Środoń 1957), z Olszewic (M. Sobolewska 1956) i z Włodawy (A. Stachurska 1957).

Stanowisko z Włodawy znajduje się w odległości trzech zaledwie kilometrów od opracowywanego obecnie Suszna. Osady obu stanowisk powstały w tym samym interglacjale i przypuszczalnie w podobnych warunkach. Można więc było spodziewać się, że w materiale plejstocenijskim z Suszna zostaną znalezione również ziarna pyłku *Juglandaceae*. Potwierdziłoby to słuszność poprzednich moich oznaczeń z Włodawy. Największe znaczenie przywiązywałam do powtórnego stwierdzenia występowania rodzaju *Carya*. Okaz z Włodawy, podany po raz pierwszy dla polskiego interglacjału jako pyłek znajdujący się tam *in situ*, mógł budzić zastrzeżenia zupełnie uzasadnione, z powodu częstego występowania w osadach starszego interglacjału sporomorf egzotycznych, znajdujących się w materiałach plejstocenijskich na wtórnym złożu.

Analiza paleobotaniczna wykazała, że organogeniczne osady profilu z Suszna powstały w chłodnym końcowym odcinku interglacjału wielkiego. W ubogim gatunkowo zestawie subarktycznego lasu występują od pierwszych spagowych poziomów wszystkie trzy rodzaje rodziny *Juglandaceae*. Na ogólną liczbę 72 zbadanych próbek, *Pterocarya* została znaleziona w 24 poziomach; występuje ona w bardzo niskich procentach

(0,5—1%) osiągając słabe maksimum 3% w jednym tylko poziomie. Nie tworzy ciągłej krzywej w przeciwieństwie do profilu w sąsiedniej Włodawie. *Carya* występuje w dwóch poziomach (0,5%), *Juglans* w trzech próbkach, również w ilości zaledwie 0,5%.

Oznaczenie rodzajowe kopalnych ziarn pyłku tych trzech rodzajów jest zupełnie pewne i nie budzi wątpliwości. Znacznie trudniejsze jest ustalenie przynależności gatunkowej. Ziarna pyłku *Juglans* trudne do rozróżnienia nawet w porównawczym materiale współczesnym, dają bardzo małe możliwości oznaczenia gatunku w materiale kopalnym. Pyłek *Juglans* z Suszna nie jest wprowadzie skorodowany, ale tak pogięty i zniekształcony, że nie daje możliwości bliższego oznaczenia. *Carya* (Tabl. II, fot. 5, 6) może być oznaczona z dużą dozą prawdopodobieństwa jako *C. cf. ovata* K. Koch (= *C. alba* Nutt.). Przemawia za tym gładka linia brzegu, charakterystyczne rozmieszczenie trzech por w równomiernych odstępach, nie na samym obwodzie, lecz na linii równoległej do obwodu, położonej nieco bliżej bieguna. Wielkość kopalnego pyłku mieści się w granicach wielkości ustalonych dla współczesnego gatunku *C. ovata*.

Różna wielkość, jak i znaczne różnice morfologiczne występujące u kopalnych ziarn pyłku *Pterocarya* z Suszna (Tabl. I, fot. 1—7, Tabl. II, fot. 1—4) pozwalają przypuszczać, że nie należą one do jednego gatunku. Większość kopalnych ziarn pyłku wykazuje duże podobieństwo do *P. stenoptera* D. C. (Tabl. I, fot. 1—4, 6, 7). Wskazuje na to ogólny charakter pyłku, jak i niewielkie wymiary. Większe ziarna (Tabl. I, fot. 5 i Tabl. II, fot. 1—4) mogą należeć równie dobrze do gatunku *P. caucasica* C. A. Mey (= *P. fraxinifolia* Spach.), jak i do *P. rhoifolia* Sieb. et Zucc.

Położenie geologiczne profilu z Suszna wyklucza jakiekolwiek zaburzenia w tworzących się osadach interglacjalnych i możliwość zanieczyszczeń pochodzących z rozmytych starszych osadów. Znaleziony w profilu pyłek trzech egzotycznych rodzajów rodziny *Juglandaceae* można więc uważać za znajdujący się *in situ*.

TABLICA I

TABLICA II

SUMMARY

The author has found the pollen grains of *Pterocarya*, *Juglans* and *Carya* in the interglacial deposits of Suszno, belonging to the interglacial Masovien (Mindel-Riss). The fossil pollen of *Carya* (Table II, figs. 5, 6) is the most similar to that of *C. ovata* K. Koch (= *C. alba* Nutt.), the fossil pollen of *Pterocarya*, varies in size and form, is similar to that of *P. stenoptera* D. C. (Table I, figs 1—4, 6, 7), *P. rhoifolia* Sieb. et Zucc. and *P. caucasica* C. A. Mey (= *P. fraxinifolia* Spach.) (Table II, figs 1—4).

LITERATURA

- Engler A., 1894, *Juglandaceae* in Engler A. und Prantl K. Die natürlichen Pflanzenfamilien.
- Erdtman G., 1952, Pollen Morphology and Plant-Taxonomy. Angiosperms, Upsala.
- Erdtman G., 1954, An introduction to pollen analysis, Waltham, Mass. U.S.A.
- Iljinskaja A., 1953, Monografia rodzaju *Pterocarya* Kunth, Trudy Bot. Inst. Akad. Nauk ZSRR.
- Sobolewska M., 1956, Wyniki analizy pyłkowej osadów interglacjalnych z Olszowic, Inst. Geol. Biul. 100.
- Stachurska A., 1957, Roślinność interglacjalna z Włodawy nad Bugiem, Acta Soc. Bot. Pol. 24 (3): 567—569.
- Stachurska A., 1957, Roślinność interglacjalna z Włodawy nad Bugiem, Inst. Geol. Biul. 118.
- Śröder A., 1955, *Pterocarya* cf. *fraxinifolia* Spach w polskim plejstocenie, Acta Soc. Bot. Pol. 24 (3): 635—637.
- Śröder A., 1957, Flora interglacjalna z Gościęcina koło Koźła, Inst. Geol. Biul. 118.